

STATSMINISTER ODVAR NORDLIS FOREDRAG PÅ EMALJEVERKET,
24. JANUAR 1979

I 1976 og første del av 1977 var Regjeringens økonomiske politikk basert på den oppfatning som var vanlig på den tid, at det internasjonale økonomiske tilbakeslag var kortvarig, og ville bli avløst av en sterk vekstperiode. Derfor førte vi en motkonjunkturpolitikk som tok sikte på å gi vanskeligstilte bedrifter en finansiell mulighet til å greie seg gjennom et kortvarig tilbakeslag. I 1977 ble det klart at tilbakeslaget var av lengre varighet. Det var derfor ikke lengre mulig å fortsette den form for motkonjunkturpolitikk som inntil da hadde vært framtrædende.

I årene 1976 - 1978 ble det i alt anvendt

- 2 -

6.700 mill. kroner til støttetiltak som i det vesentlige ble gitt til enkeltbedrifter etter at de hadde henvendt seg til myndighetene om bistand. Vi regner med at om lag 100.000 personer direkte og indirekte er berørt av disse støttetiltakene.

Selv om de usikre og svake konjunkturer har vart ved, har likevel mange av de bedrifter som fikk støtte i disse årene greid seg selv seinere. Men andre har ikke greid seg. De har enten vært for sterkt rammet av den internasjonale motgang, eller de har manglet den indre styrke til nødvendig omstilling til skiftende forhold.

Når Regjeringen har vært kritisert for denne politikk, er det nødvendig å minne om at ingen bedrift er påtvunget støtte fra det offentlige. Ethvert støttetiltak er kommet

etter ønske, og ofte betydelig press fra bedriftens ledelse.

Situasjonen vi nå er oppe i, er ikke enkel. Men vi må ikke miste sansen for proporsjonene. Med vår utadvendte økonomi må vi nødvendigvis merke virkningene av den internasjonale lavkonjunktur som har ridd vår del av verden i de senere år. Men vi må ikke være blinde for at vi også i disse

årene har fortsatt utviklingen av vårt eget samfunn, vi har holdt masse-arbeidsløsheten utenfor våre grenser og vi har bedret økonomien for de aller fleste.

At vi nå må ta en pause i denne utviklingen er ingen tragedie. Det betyr bare at vi konsoliderer vår levestandard på et nivå som er blant de høyeste i verden. Sett i forhold til hva som skjer i andre land, er våre problemer ikke så store.

At vi har maktet en slik utvikling i vårt eget land, skyldes i første rekke en bevisst og målrettet politikk fra parti og regjering, og en aktiv og ansvarlig medvirkning fra fagbevegelsens side. Vi må ikke miste dette av syne når vi nå stilles overfor enkeltproblemer som for oss synes store og

til dels nesten uløselige. Vi må heller ikke i jakten på kortsiktige løsninger på aktuelle problemer kjøre frem opplegg som kan komme til å vanskeliggjøre eller hindre den struktur-omlegging som vi må igjennom innenfor visse deler av vårt næringsliv. Vi må fastholde vår målsetting om full sysselsetting og trygge arbeidsplasser. Men det må ikke innebære at vi fryser fast en næringsstruktur som ikke lenger kan hevde seg i den internasjonale konkurransen. Det er ikke mulig over lengre tid å erstatte tap av markeder med tilskott av offentlige midler. Det er å forsøke å løfte seg selv opp etter håret.

Diskusjonen av de såkalte selektive støttetiltak har frisknet til igjen etter at Tandberg-konsernet på ny er kommet opp i en dyptgående krise. På ny vil jeg minne om at konkursen ved Tandberg Radiofabrikk ikke er et resultat av den statlige industripolitikk, hverken i form av den støtte bedriften fikk for ett år siden, eller som et resultat av den generelle politikk i de foregående år.

Bedriften var helt frem til for ett år siden under privat ledelse og privat ansvar. Det var i denne tid at den gikk sin undergang i møte.

Jeg har ennå ikke oversikt nok til å gi noen fullstendig vurdering av Tandbergs virksomhet i 1978. Det er mitt foreløpige inntrykk at det nye styret gjorde sitt beste for å treffe riktige beslutninger som grunnlag for en varig lønnsom drift.

Den vest-europeiske industri innenfor de områder Tandberg arbeider, har betydelige vansker i de fleste land selv om enkelte bedrifter greier seg. Innenfor de mer vanlige produkter i forbruker-elektronikk er utsiktene meget problemfylte.

Regjeringen har latt de ansattes interimselskap få økonomisk bistand til å gjennomføre en konsulentstudie av Tandbergs produksjon av forbrukerelektronikk.

Regjeringen finner de ansattes initiativ og innsats for å redde egne arbeidsplasser så verdifullt at vi vil la

alle muligheter bli forsøkt før vi tar endelig beslutning.

Da Regjeringen gikk inn i Tandberg, ble det understreket at det var en nødløsning. Men faktum var at det på det daværende tidspunkt forelå opplysninger som altså tydet på at dersom den nødvendige kapital kunne skaffes, ville store deler av produksjonen ved Tandberg være liv laga.

Regjeringen la frem for Stortinget det den hadde av materiale. Og Stortinget ga på dette grunnlag sin tilslutning til at staten skulle gå inn med de nødvendige midler.

Handteringen av Tandberg-saken på politisk plan og i massemedia i de siste ukene kan faktisk føre til at en re-

gjering kan vike tilbake for å delta i redningsaksjoner for å verge arbeidsplasser. Den ~~politiske~~ politiske belastning dette nå etter hvert synes å innebære, også i forhold til Stortinget, må føre til at en regjering vil tenke seg om både en og to ganger før den fremmer slike saker for Stortinget, selv om den altså mener at det er grunnlag for en redningsaksjon. Men opposisjonen kan komme til å tvinge en mindretallsregjering til en slik holdning dersom en ikke aksepterer at ^{opposisjonen} har sitt selvstendige ansvar også i slike saker.

Skipsverftene er den mest akutte kriserammede del av norsk industri. Dette er en del av en internasjonal krise. Den er skapt av to årsaker. Den første er det alminnelige dype

tilbakeslag i verdens skipsfart. Det andre forhold er at nye skipsbyggernasjoner med langt lavere kostnader enn i de tradisjonelle vest-europeiske skipsbyggningsland, nå er i ferd med å slå ut mange gamle verft i konkurransen om nye kontrakter.

Dette betyr at vi i denne industrigren vil stå overfor oppgaven å finne annen sysselsetting til nærmere 10.000 personer. Denne oppgaven stiller de sterkeste krav til vår arbeidsmarkedspolitik. Både når det gjelder formidling av arbeid, opplæringsvirksomhet for omskolering til nye yrker, samt bistand til omstilling til ny produksjon ved verftene, ligger det større og vanskeligere

oppgaver enn de vi har stått overfor i de senere år.

Det vil gi et helt uriktig bilde av norsk økonomi bare å fremstille de mørke trekk som jeg nå har berørt.

Vi kan allerede nå se betydelige positive resultater av den økonomiske politikk som ble lagt opp for ca. ett år siden.

Først og fremst har vi lyktes i å få utenriksøkonomien under en langt bedre styring.

I 1977 hadde vi et samlet underskudd på betalingsbalansen på hele 26 milliarder kroner.

Tilstrammingsiltakene som har virket på import og forbruksøking har gitt utslag. Samtidig har vi hatt en oppmuntrende vekst i eksporten av norske varer på verdensmarkedet i 1978.

I alt har dette ført til at underskuddet er blitt mer

enn halvert. Det endelige regnskap for 1978 vil trolig vise et underskudd i nærheten av 11 milliarder kroner.

En vesentlig del av dette underskuddet skriver seg fortsatt fra de høye investeringer i oljevirksomheten.

Etter at den tradisjonelle norske vareeksport i 1977 falt med hele 5 prosent, har det i 1978 vært en omtrent like stor prosentvis oppgang.

Dette er de reelle tall korrigert for prisstigning.

Det er de tradisjonelle eksportnæringer, metaller og andre produkter fra den elektrometallurgiske industri, samt treforedlingsproduktene som har økt mest.

Importen er brakt under bedre kontroll, og den sterke veksten i 1977 er avløst av en mengdemessig nedgang på 8 - 10 prosent i 1978.

Skipsfarten som lider under virkningen av en sterk internasjonal depresjon har i siste halvår i 1978 kunnet notere seg et midlertidig blaff i en del av fraktene.

Det er tegn som tyder på at man neppe vil få ytterligere fall i fraktmarkedene.

Tilgangen av nye skip fra verdens skipsverft som har bidratt til å presse markedet, blir etter hvert redusert og avsluttet.

De politiske omveltninger i Iran kan imidlertid bringe nye usikkerhetsfaktorer inn i det internasjonale fraktmarked.

Prisutviklingen er et område som både internasjonalt og nasjonalt har bidratt mye til de vanskelige økonomiske forhold.

I 1978 har det både internasjonalt og i vårt eget land vært en klar forbedring.

Flere og flere land får inflasjonen under kontroll og kan igjen få et mer stabilt grunnlag til å bygge sin økonomi på.

Mot slutten av 1978 stoppet prisstigningen i Norge opp.

Det er de positive virkningene av inntekts- og prisstoppen som nå slår igjennom.

Så langt tyder det på at det krafttak vi tar i norsk økonomi for 1979 gir de forventede resultater.

Men de oppgavene vi står overfor i norsk økonomi og i dens forhold til den internasjonale depresjon er så omfattende og dyptgripende at vi ikke må tro at vi med dette har løst problemene.

Om ikke vesentlige uforutsette positive ting skjer internasjonalt må vi også for 1980 innrette oss på en

stram økonomisk politikk og begrensede rammer for vår inntektspolitikk.

Det er derfor overmåte viktig at Regjeringen i nær kontakt og nært samarbeid med partene i arbeidslivet så snart som mulig kan få gjennomanalysert situasjonen og få diskutert seg fram til enighet om hovedlinjene for inntektsoppgjørene og den økonomiske politikk for 1980.

Dette er bakgrunnen for at Regjeringen har innkalt Kontaktutvalget til møte allerede 1. februar.

Regjeringen legger her vekt på at en kan nå fram til omforente og hensiktsmessige opplegg for inntektsoppgjørene neste år.

Regjeringen vil videre invitere partene til en rask utredning av mulighetene for å bedre de lavtlønnedes situasjon.

Vi må hele tiden holde fast ved hovedmålsettingene

for vår politikk.

Det er:

- å sikre sysselsettingen
- å verne om vår sosiale standard i en internasjonal depresjon
- å sikre en fordeling som bredest sett aksepteres som rettferdig.

Tilstramming og nøkternt måtehold er viktige forutsetninger for å løse disse oppgavene. Men vi løser dem ikke bare ved at vi på alle felter tilstrammer oss igjennom problemene.

Vi må kanalisere midler inn i de deler av vårt arbeids- og næringsliv som har muligheter for utvikling, og dermed muligheter for å trygge sysselsettingen på kortere og lengre sikt.

Vi må legge forholdene best mulig til rette for investering, utvikling og vekst.

Dette må vi gjøre, samtidig som vi holder fast ved vår målsetting om å verne om det menneskelige miljø.

Hovedlinjene i en fremtidsrettet politikk kan summeres opp i disse hovedpunktene:

1. En fortsatt aktivisering av industri-, nærings- og sysselsettingspolitikken.
2. En kritisk gjennomgang av mål og virkemidler i distriktspolitikken med sikte på en mer aktiv og klarere målrettet innsats.
3. En videre styrking av forskning og produktutviklingsarbeid.
4. En aktiv innsats internasjonalt for å finne markeder og nye muligheter for norsk eksport.
5. En økonomisk politikk og inntektspolitikk som holder

pris- og kostnadsstigningen tilbake, som styrker konkurranseevnen og som gir rettferdig sosial fordeling.

6. Stat, fylker og kommuner må ved vårt etablerte høye offentlige forbruk prioritere oppgaver som innenfor en fremtidsrettet ressursbruk sikrer sysselsetting og menneskelig miljø på kort og lang sikt.
7. En fortsatt utvikling og effektivisering av samarbeidsformer og ledelse i arbeids- og næringsliv. Bedrifts-demokratiet og det økonomiske demokrati må styrkes.

Volvo-avtalen er det største enkeltprosjekt i Regjeringens næringspolitikk. Avtalen betyr ikke å styrke svensk industri på bekostning av norsk. Gjennom statens innsats til

å gjennomføre Volvo-avtalen gir vi norsk industri en betydelig mulighet til utvikling. Norsk industri får, dels som underleverandør til Volvo, dels i andre samarbeidsavtaler med Volvo, dels ved at Volvo vil opprette enheter i Norge, muligheter til å dra fordel av det rike industrielle miljø som Volvo representerer. Dette gjelder både forskning og utvikling av produkter, industriell planlegging, en solid finansiell struktur og sist men ikke minst adgangen til et verdensomfattende moderne markedsføringsapparat.

Hvis

gjennomføringen av Volvo-avtalen går slik det er en klar hensikt fra begge parter, vil vi på lengre sikt kunne regne med et betydelig større antall arbeidsplasser 3.000 - 5.000 enn deysom er skissert for den første 5-års perioden. Dette betyr også at de indirekte virkninger av den tilkopling til det brede og solide industrielle miljø som Volvo representerer, også vil bli større.